

Διάδικος μπορεί να είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ενώσεις προσώπων που επιδιώκουν κάποιο σκοπό, χωρίς να είναι σωματεία ή εταιρείες που δεν έχουν νομική προσωπικότητα, ή σύνολο περιουσίας, η οποία έχει ταχθεί για την εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού, εφόσον, όμως, έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα.

Το έννομο συμφέρον και η νομιμοποίηση των διαδικών αποτελούν ουσιαστικές προϋποθέσεις για την παροχή δικαστικής προστασίας και, συνεπώς αν λείπουν οι προϋποθέσεις αυτές από κάποιον διάδικο, η μη παροχή σ' αυτόν δικαστικής προστασίας δεν παραβιάζει τις διατάξεις του Συντ. και των διεθνών συμβάσεων, αφού αυτός δεν είναι φορέας προστατευτέου δικαιώματος κατά το ουσιαστικό δίκαιο.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ : Ο ΝΟΜΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΝΟΜΩ Ή ΜΗ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

I. Εισαγωγή

II. Ο νομικός χαρακτηρισμός της νομιμοποίησεως και έννομες συνέπειες εξ αυτής

A. Η νομιμοποίηση ως διαδικαστική προϋπόθεση

B. Η νομιμοποίηση ως προϋπόθεση παροχής έννομης προστασίας

I. Εισαγωγή

Η ΚΠολΔικ 68 ορίζει ότι δικαστική προστασία δικαιούται να ζητήσει μόνον όποιος έχει άμεσο έννομο συμφέρον.

Από την ανωτέρω διάταξη του ΚΠολΔικ δεν προκύπτει ευθέως ότι με αυτήν καθιερώνεται η νομιμοποίηση¹. Έτσι, η νομιμοποίηση συνάγεται πλέον ερμηνευτικώς από το άρθρο 68 ΚΠολΔικ, επί τη βάσει της παραδοχής ότι οι διαδικαστικές προϋποθέσεις της δίκης, (στις οποίες

¹ Βλ. στον Μπέη (ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 68 § III 1 σελ. 357-359) την προϊστορία της εν λόγω διατάξεως και τον λόγο για τον οποίο τελικώς προκρίθηκε η σημερινή (ατυχής, κατά τον Καθηγητή) διατύπωσή της. Κατά τον Νίκα (στον ΚΠολΔικ των Κεραμέως/Κονδύλη/Νίκα, υπό το άρθρο 68 § 1 σελ. 141), η νομιμοποίηση απλώς υπονοείται στο άρθρο 168.

περιλαμβάνεται και η νομιμοποίηση των διαδίκων), ως ειδικότερες εκδηλώσεις του υπό ευρεία έννοια εννόμου συμφέροντος αυτών, αντιδιαστέλλονται σαφώς από το υπό στενή έννοια έννομο συμφέρον, το οποίο αποτελεί χωριστή διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης².

II. Νομικός χαρακτηρισμός της νομιμοποίησης και έννομες συνέπειες εξ αυτής

A. Η νομιμοποίηση ως διαδικαστική προϋπόθεση

Σύμφωνα με τη σύγχρονη θεώρηση της εννοίας της (ενεργητικής και παθητικής) νομιμοποίησης ως διαδικαστικής προϋποθέσεως της δίκης, για το παραδεκτό της αγωγής αρκεί ο ισχυρισμός του ενάγοντος, ότι αυτός αφενός και ο εναγόμενος αφετέρου είναι υποκείμενα της οικείας έννομης σχέσης (ενδίκου αξιώσεως), ο μὲν πρώτος ως δικαιούχος αυτής, ο δε δεύτερος ως εξ αυτής υπόχρεος. Και ταύτα, ανεξαρτήτως της βασιμότητας του ισχυρισμού του αυτού³. Οπότε :

(i) Εάν, κατά τα ιστορούμενα στην αγωγή, ως προς την στοιχειοθέτηση ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης των υποκειμένων της δίκης (ενάγοντος και εναγομένου, αντιστοίχως), οι ισχυρισμοί του ενάγοντος – αληθείς υποτιθέμενοι – δεν στοιχειοθετούν κατά νόμο⁴ είτε ενεργητική νομιμοποίηση (του ενάγοντος) είτε παθητική νομιμοποίηση (του εναγομένου), τότε η αγωγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη και αυτεπαγγέλτως (ΚΠολΔικ 68, 73) σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας. Δηλαδή, προκαθεστυκυία απόδειξη περί υπάρξεως ή μη νομιμοποίησης δεν διεξάγεται, ακριβώς επειδή σημασιολογικώς δεν νοείται. Γι' αυτό και το δικαστήριο, μόνον εάν κρίνει πως κατά το νόμο υφίσταται νομιμοποίηση των διαδίκων, (ενεργητική και παθητική), εισέρχεται στην έρευνα της ουσιαστικής βασιμότητας της αγωγής.

(ii) Εάν, κατά την έρευνα της ουσίας της αγωγής, οι ισχυρισμοί του ενάγοντος περί της νομιμοποίησης είτε αυτού είτε του εναγομένου, αποδειχθούν αβάσιμοι κατ' ουσίαν, τότε η αγωγή απορρίπτεται (όχι ως απαράδεκτη, παρά) ως αβάσιμη κατ' ουσίαν⁵.

Επομένως, η εκ μέρους του εναγομένου αμφισβήτηση των περιστατικών που ο ενάγων επικαλείται για τη θεμελίωση της νομιμοποίησης (ενεργητικής και παθητικής) δεν συνιστά ένσταση

² Μπέης, ανωτ. υπό το άρθρο 68 § III 2 σελ. 359-360. Σινανιώτης, Η νομιμοποίησης των διαδίκων εν της πολιτική δίκη (έκδ. 1965), § 5 Γ III σελ. 52.

³ ΑΠ 2102/2007 Δ. 2007/428. ΑΠ 351/1979 ΝοΒ 1979/1427. ΕφΑθ 8511/2005 Ελλ-Δνη 2006/534. ΕφΑθ 2685/1998 Ελλ-Δνη 1998/919. ΕφΑθ 3895/1998 ΑρχΝομ 1999/427. ΠΠρΑθ 2368/2006 ΧρονιδΔικ 533. Κεραμέυς, Αστικό δικονομικό δίκαιο τ. II (έκδ. 1986) § 55 σελ. 108. Νίκας, ΠολΔ τ. I (έκδ. 2003) § 23 περιθ. αριθ. 3 σελ. 311-312.

⁴ Νίκας, στον ΚΠολΔικ των Κεραμέως/Κονδύλη/Νίκα, υπό το άρθρο 68 § 3 σελ. 142. Ο ίδιος, ΠολΔ τ. I (έκδ. 2003) § 23 περιθ. αριθ. 2 σελ. 311.

⁵ Νίκας, στον ΚΠολΔικ των Κεραμέως/Κονδύλη/Νίκα, υπό το άρθρο 68 § 1 σελ. 141, όπου και η συναφής νομολογία και βιβλιογραφία. Μπέης, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 68 § III 3 σελ. 360. Δεληκωστόπουλος/Σινανιώτης, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 69 § II 5 σελ. 190-191. ΕφΠειρ 530/1994 ΕΣυγκΔ 1995/326.

ελλείψεως νομιμοποίησης, παρά άρνηση της αγωγής, με την απόδειξη της οποίας βαρύνεται ο ενάγων⁶.

Β. Η νομιμοποίηση ως προϋπόθεση παροχής έννομης προστασίας

Κατά διαφορετική γνώμη, η νομιμοποίηση δεν αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης, παρά προϋπόθεση παροχής έννομης προστασίας, η έλλειψη της οποίας επιφέρει απόρριψη της αγωγής ως αβασίμου⁷.

Σύμφωνα με την παραδοχή αυτή, ως νομιμοποίηση ορίζεται «η εξουσία του δικάζεσθαι για ορισμένη έννομη σχέση». Υπό άλλη διατύπωση, «νομιμοποίηση είναι ο σύνδεσμος ορισμένου προσώπου με την επίδικη έννομη σχέση, δυνάμει της οποίας αυτός δικαιούται να δικάζεται γι' αυτήν ως ενάγων, εναγόμενος, παρεμβαίνων ή ενιστάμενος». Επομένως, εάν ο δεσμός αυτός δεν αποδειχθεί αληθινός, τότε επέρχεται αναγκάως ουσιαστική αβασιμότητα της αγωγής. Η παραδοχή αυτή υποστηρίζονταν παλαιότερα κυρίως από τον Ράμμο⁸. Η γνώμη αυτή του Ράμμου, δεν ακολουθούνταν έκτοτε από το Ακυρωτικό. Το ανώτατο αυτό δικαστήριο κατέτασσε τη νομιμοποίηση στις διαδικαστικές (ή τυπικές) προϋποθέσεις της δίκης και συνεπώς η κύρωση από την έλλειψή της ήταν η απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης⁹.

Σήμερα, ο χαρακτηρισμός της νομιμοποίησης ως προϋποθέσεως παροχής έννομης προστασίας, έχει εγκαταλειφθεί τόσο από τη θεωρία όσο και τη νομολογία. Όπως ήδη λέχθηκε ανωτέρω, η νομιμοποίηση κατά την έννοια του άρθρου 68 ΚΠολΔικ, θεωρείται πλέον ομοφώνως ως διαδικαστική προϋπόθεση τυπικού χαρακτήρα, αφού για στοιχειοθετηθεί νόμω, αρκεί ο ισχυρισμός του διαδίκου (ενάγοντος, εναγομένου) ότι μετέχει στην ένδικη έννομη σχέση, ως μέλος αυτής, ανεξαρτήτως της κατ' ουσίαν βασιμότητας του εν λόγω ισχυρισμού¹⁰. Και ακριβώς επειδή η μη στοιχειοθέτηση νόμω της νομιμοποίησης συνιστά απλώς έλλειψη τυπικού στοιχείου της αγωγής, η οικεία κύρωση αναγκάως δεν θα μπορούσε να είναι η απόρριψη της αγωγής ως αβασίμου κατ' ουσίαν, παρά το δικονομικώς απαράδεκτο αυτής.

Κυριάκος Δ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

⁶ ΑΠ 602/2002 Ελλ-Δνη 43/1680. ΑΠ 954/1997 Ελλ-Δνη 40/339. ΑΠ 351/1979 ΝοΒ 1979/1427.

⁷ Τη γνώμη αυτή ακολουθεί η σχολιαζόμενη απόφαση.

⁸ **Ράμμος**, Στοιχεία Ελληνικής πολιτικής δικονομίας, τ. Α' (έκδ. 1964) § 86 σελ. 187 και § 89 σελ. 191. **Ο ίδιος**, Επιτομή αστικού δικονομικού δικαίου (έκδ. 1975) § 31 ΙΙΙ σελ. 52.

⁹ **Ράμμος**, Στοιχεία τ. Ια' § 86 υποσημ. αριθ. 1 σελ. 187.

¹⁰ **Νίκας**, στον ΚΠολΔικ των Κεραμέως/Κονδύλη/Νίκα, υπό το άρθρο 68 § 2 σελ. 142.

